

บทคัดย่อ

โครงการ การประยุกต์มิติทางวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนาการออกแบบผลิตภัณฑ์

ผ้าฝ้ายย้อมคราม บ้านคันพะลาน ตำบลนาตาล อำเภอนาตาล จังหวัดอุบลราชธานี มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาข้อมูลด้านวิถีชีวิต วัฒนธรรม ความเป็นมาของชุมชนทอผ้าพื้นเมืองและลวดลายผ้าจากอดีตจนถึงปัจจุบัน (2) ศึกษาความพร้อมและความสามารถในการผลิตผ้าทอพื้นเมืองของชุมชนเพื่อหาแนวทางในการส่งเสริมพัฒนาการออกแบบผ้าทอพื้นเมือง (3)หารูปแบบกระบวนการในการถ่ายพัฒนาการออกแบบลายผ้าที่เชื่อมโยงกับมิติทางวัฒนธรรมของชุมชน (4) พัฒนาด้านการตลาดในด้านราคาและการบริหารจัดการด้านการตลาดเพื่อเพิ่มโอกาสในการจำหน่ายผ้าฝ้ายย้อมคราม ผลการวิจัยพบว่า

บ้านคันพะลานอำเภอนาตาล จังหวัดอุบลราชธานี เป็นชุมชนที่มีความสามารถในการด้านการทอผ้าย้อมครามและในหมู่บ้านยังมีการปลูกไร่ฝ้ายและไร่ครามริมแม่น้ำโขงเพื่อใช้ในการผลิตผ้าทอมือ เนื่องจากบ้านคันพะลานอยู่ห่างไกลตัวจังหวัด ทำให้ชุมชนทอผ้าประสบปัญหาในการพัฒนาอาชีพการทอผ้าและปัญหาอื่นๆกตัวอย่างเช่น ชุมชนขาดความเข้าใจในอัตลักษณ์ของตน จึงส่งผลถึงการออกแบบผ้าทอมือที่ไม่มีอัตลักษณ์รวมทั้งปัญหาในด้านการการผลิตและจัดจำหน่าย ชาวบ้านต้องจำหน่ายผลิตภัณฑ์ให้กับพ่อค้าคนกลางที่มารับซื้อในราคาที่ต่ำมาก จนไม่สามารถเป็นรายได้ที่จุนเจือครอบครัวได้ กลุ่มทอผ้าจึงขาดกำลังใจที่จะสืบสานและพัฒนาการทอผ้าให้มีคุณภาพและความงามมากขึ้น ด้วยเหตุนี้จึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการศึกษาวิจัยเพื่อหาแนวทางที่เหมาะสมในการแก้ปัญหาให้กับชุมชนทอผ้าย้อมครามคันพะลานอย่างจริงจังรวมทั้งหาแนวทางในการที่จะฟื้นฟูการทอผ้าย้อมครามให้เชื่อมโยงกับมิติวัฒนธรรมในแง่ของวิถีชีวิตและความเป็นมาของชุมชน

กระบวนการในการทำวิจัยเริ่มจากกระบวนการดำเนินการศึกษาวิถีชีวิตและมิติทางวัฒนธรรมท้องถิ่นซึ่งมีความสัมพันธ์กับการทอผ้าย้อมครามของชุมชนทอผ้าบ้านคันพะลานอันเป็นรายได้ที่ช่างทอผ้าได้ใช้จุนเจือครอบครัว ในการจัดเวทีพูดคุยถึงปัญหาต่างๆในการผลิตผ้าทอมือและการจัดจำหน่ายร่วมกับนักวิจัยอาสาสมัครจากบ้านคันพะลาน ทำให้ทีมนักวิจัยได้ทราบถึงปัญหาหลักของชุมชนใน

2ประเด็นได้แก่ (1) การขาดความภาคภูมิใจในฝีมือและเอกลักษณ์ในการทอผ้า (2) การขาดรูปแบบในการบริหารจัดการด้านคุณภาพการผลิตและการจัดจำหน่าย ด้วยเหตุนี้ทีมวิจัยจึงได้หาแนวทางการแก้ปัญหาร่วมกันโดยมีสมาชิกกลุ่มทอผ้าเข้าร่วมเป็นนักวิจัยชุมชน การวิจัยร่วมกันได้เริ่มจาก

การศึกษาความประวัติความเป็นมาของการทอผ้าและทิววิถีชุมชนช่วยกันรวบรวมลวดลายการมัดหมี่ ย้อมคราม จากลายผ้าที่มีอยู่จากอดีตถึงปัจจุบันที่ยังคงหลงเหลืออยู่ในชุมชน หลังจากนั้นได้มีการพูดคุย กันถึงกระบวนการสร้างแรงบันดาลใจในการออกแบบของช่างทอผ้าในอดีตจนถึงปัจจุบัน เพื่อสร้าง ความเข้าใจในพื้นฐานการออกแบบให้นักวิจัยชุมชนและร่วมกันคัดลอกลายผ้ารวมทั้งคิดค้นลวดลายผ้า ขึ้นมาใหม่ในนามลาย “สามพันโบก” แต่ด้วยปัญหาของกลุ่มทอผ้าบ้านคันพะลานยังขาดรูปแบบในการ บริหารจัดการกลุ่ม จึงได้จัดการศึกษาดูงานการจัดการบริหารกลุ่มกับกลุ่มทอผ้าสิริธรรมชาติ บ้านโคกภูเก่า จังหวัดสกลนคร ได้มีการแลกเปลี่ยนความรู้และแนวความคิดกันอย่างหลากหลาย สร้าง แรงบันดาลใจให้กลุ่มนักวิจัยบ้านคันพะลานร่วมกันจัดตั้งกลุ่มทอผ้าของหมู่บ้านที่มีรูปแบบการผลิต และการบริหารจัดการที่เข้มแข็ง ส่งผลให้การผลิตผ้าทอเป็นไปอย่างมีคุณภาพและสามารถจำหน่ายได้ ในราคาที่ยุติธรรมอีกทั้งยังได้รับทุนสนับสนุนจากอบต. นาตาล นอกจากนี้กลุ่มทอผ้าบ้านคันพะลานยัง ได้ร่วมกันคิดชื่อทางการค้าภายใต้ชื่อ “ดอกฝ้ายริมโขง” ซึ่งจะเป็นชื่อที่เป็นเอกลักษณ์เพื่อใช้ในการ พัฒนาสินค้าและชื่อเสียงของกลุ่มต่อไปในอนาคต